

I. Карпенко-Карий

«Сто тысяч»

Портфоліо письменника:

При народженні: Тобілевич Іван Карпович

Псевдоніми, криптоніми: Карпенко-Карий, Гнат Карий

Дата народження: 17 (29) вересня 1845

Місце народження: с. Арсенівка Бобринецького повіту Херсонської губернії

Дата смерті: 2 (15) вересня 1907 (61 рік)

Місце смерті: Берлін

Національність: українець

Мова творів: українська

Рід діяльності: драматург, актор, театральний діяч

Роки активності: 1884–1907

Жанр: комедія, трагедія, драма

***Чим він був для України, для
розвою її громадського та
духовного життя, се відчуває
кожний, хто чи то бачив на
сцені, чи хоч би лише читав його
твори; се розуміє кожний, хто
знає, що він був одним із батьків
новочасного українського
театру, визначним артистом
та при тім великим
драматургом, якому рівного не
має наша література.***

І. Франко

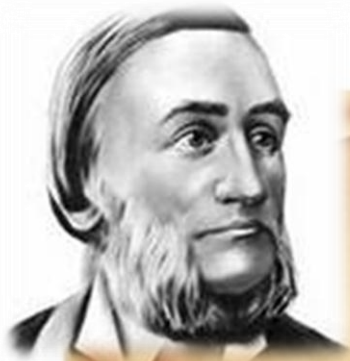
***Сцена - мій
кумир, театр -
священний храм
для мене.***

І.Карпенко-Карий

Театр!... Чи любите ви театр так, як я люблю його, тобто всіма силами душі вашої, зі всім ентузіазмом, зі всією нестриманістю, на яку тільки здатна палка молодість, жадібна і пристрасна до вражень вишуканого? Або, краще, сказати, чи можете ви не любити театр більше всього на світі, крім добра й істини?

Віссаріон Белінський

***Велика сила, братці, гроші,
Грошима й дурні прехороші,
Є в дурня гроші — він і пан.
Є в нього золотий жупан...***

Л.І. Глібов

Історія написання п'єси «Сто тисяч»:

Одного разу, перебуваючи під наглядом поліції у станиці Костянтинівська, Іван Карпенко-Карий був свідком того, як біля трактиру, в якому, як на біржі, відбувалася купівля-продаж, підписувались векселі, переходили з рук до рук гроші, збиралося багато бурлак, які розповідали про те, як багатого глитая обдурили шахраї, продавши замість фальшивих грошей прості папірці.

- Ото робота! Сто тисяч! - захоплювався меткий купчик, що не раз підсідав за стіл до Івана Карповича, запрошуючи його до себе у приказ.
Почута історія дала драматургу матеріал для роботи.

Історія написання п'єси «Сто тисяч»:

- Ці люди напрошуються дійовими особами комедії, яку варто назвати вагомим словом "Гроші", - ділився він думками з дружиною Софією Віталіївною. - Всюди гроші, гроші, гроші... Увірвалася у життя хлібороба хвороблива жадова грошей, спотворюючи побут і людські взаємини. Треба писати комедію на цю тему, картати ненажер, моральних виродків. Без сатири не може бути прогресу! "

У 1889 році І. Карпенко-Карий написав перший варіант комедії "Гроші", яку через цензуру переробив і доповнив, а у 1890 році надіслав до друку під іншою назвою - "Сто тисяч".

Тема: зображення життя селянства в пореформені часи, суспільні явища, що мали місце в 80—90 роках ХІХ століття.

Ідея: викриття і засудження в образі Герасима Калитки хижацтва, жорстокості, ненаситної жадоби до наживи, духовної обмеженості, а також згубного впливу грошей на вихідців із народу (Бонавентура, Савка).

Основна думка: автор висміює шахраїв, їх ненаситну жадобу до наживи, духовну обмеженість, змушує людей, mimo їх волі, соромитись своїх лихих учинків. "Буде здоров'я, будуть і гроші..." .

Жанр п'єси: трагікомедія

Теорія літератури:

КОМЕДІЯ — такий драматичний твір, у якому в комічних образах викриваються негативні суспільні або побутові явища, висміюються людські вади, негативні риси характеру.

ТРАГЕДІЯ — драматичний твір, у якому зображено зіткнення непримиренних життєвих суперечностей, а герої потрапляють у безвихідне становище, вступають у боротьбу з нездоланими силами і, як правило, гинуть.

ТРАГІКОМЕДІЯ — драматичний твір, у якому об'єднані риси трагедії й елементи комедії: твір, збудований на основі трагедійного конфлікту, розв'язка якого закінчується комічно, не вимагає обов'язкової загибелі героя.

Теорія літератури:

Драматичним називається такий художній твір, в якому життя розкривається не через авторську розповідь, а через безпосередню дію, через розмову і вчинки дійових осіб.

Основні особливості драматичного твору — це:

- єдність місця і дії;
- зображення персонажів через "їхні вчинки, поведінку, висловлювання;
- відтворення подій як живого процесу;
- наявність ремарок;
- призначення для вистави на сцені;
- поділ тексту на дії, картини, яви;
- діалогічна мова.

Теорія літератури:

Діалог — це розмова двох або кількох осіб.

Монолог — це роздум дійової особи вголос. Він найчастіше ні до кого не звернений або звернений до глядачів чи до відсутньої на сцені особи. В ньому персонажі висловлюють свої потаємні мрії, прагнення або розповідають про те, що відбулося раніше, до початку дії в п'єсі чи по ходу дії, але за межами сцени .

Мова автора в п'єсі посідає невелике місце. Це список дійових осіб, описи вигляду сцени, імена персонажів перед їхніми висловлюваннями. До мови автора належать також зауваження в дужках (рідше — між рядками) про те, з якою інтонацією, з якими почуттями, жестами, мімікою говорить персонаж, що при цьому робить, як поводитьься.

Такі авторські пояснення у п'єсі називаються ремарками (від фр. *Remarque* — помітка, примітка). Вони допомагають створити сценічний образ, який втілював би задум автора; костюмеру, гримеру — надати актору зовнішнього вигляду, відповідного ролі; декораторам — відтворити авторські описи сцени в інтер'єрах та пейзажах. Читачеві ремарки допомагають краще уявити зображене в п'єсі.

Теорія літератури:

Текст п'єси ділиться на частини, які **називаються діями, або актами**, оскільки події, зображені в кожній з них можуть відбуватися в різних місцях, і сцена повинна мати відповідний вигляд. Між діями під час вистави робляться **перерви (антракти)**, які потрібні акторам і глядачам для відпочинку, а декораторам — для переобладнання сцени.

Дії поділяються **на яви, або сцени чи картини**, що зв'язано з появою на сцені або виходом з неї дійової особи.

Обсяг драматичних творів такий, щоб вистава тривала не більше чотирьох годин.

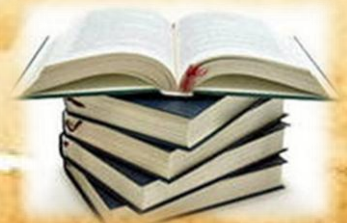
Композиція твору:

Експозиція: знайомство читача (глядача) з місцем дії та дійовими особами, показ обставин, в яких живуть дійові особи, їх стосунків і прагнень.

Зав'язка: зустріч Калитки з Невідомим, рішення купити за п'ять тисяч справжніх грошей сто тисяч фальшивих.

Кульмінація: Калитка з Савкою їдуть на вокзал, привозять мішок "грошей" і починають ділитися. Але в мішку, замість фальшивих грошей, були пакунки чистого паперу. Невідомий обдурив Калитку, продавши за 5 тисяч карбованців мішок чистого паперу.

Розв'язка: обдурений Герасим у розпачі вішається, його врятовує Бонавентура.

Проблематика твору:

- *Зростання ролі грошей**
- *Невміння людей пристосуватися до нових умов життя**
- *Прагнення до багатства**
- *Злочинність**
- *Родинні стосунки**
- *Втрата духовних цінностей**

Герасим Никодимович Калитка

1. Герасим Никодимович Калитка — реалістичний тип— нагромаджувача грошей і «преоберетателя земельки».

2. Зовнішність і портрет.

3. Риси характеру героя:

а) жадність і підступність; б) заздрість та хитрість;

в) лицемірство і зажерливість; г) лицемірство та деспотизм.

4. Г. Калитка та оточення:

а) зневажливе ставлення до освіти, членів родини; б) постійне прагнення до збагачення; в) здатність до ризику; г) знання законів і водночас протиправні дії; д) обмеженість у якості власного харчування та робітників; е) чутливість до образи на свою адресу; є) «невсипущість» (Копач); ж) грубість і черствість.

5. Багатство, гроші, земля — ось основна мета в житті заможного селянина.

6. Значення образу Герасима Калитки в українській літературі.

І.Карпенко-Карий у ролі Калитки

**Прізвище
«Калитка»
(гамак, шкіряна
сумка для
грошей)
відповідає його
суті
користолюбця,
власника.**

Копач Бонаventura

- 1. Копач Бонаventura - породження капіталістичної тогочасної дійсності , який не зумів пристосуватися до нових умов і доценту розорився.**
- 2. Хочє розбагатіти і вже не один рік марно шукає в землі скарбів.**
- 3. Бонаventura — цілковита протилежність Калитці. Він жартівник, мрійник, людина непрактична в господарських справах, його не бентежить становище, в якому він опинився, все більше опускаючись на соціальне дно.**
- 4. Копач живе у якомусь своєму світі, не зрозумілому для інших, живе своїми мріями.**
- 5. Викопані гроші він мріє витрати не на побутові потреби, а на мандрівку до Парижа. Він навіть вміє «балакати» по-французьки!**
- 6. Тільки чесним шляхом мріє розбагатіти Бонаventura. Крім того, що герой багатий своєю мрією, він також багатий на всілякі жарти, дотепи та прислів'я. З повагою ставиться до науки, знає напам'ять всі вірші Шевченка, цитує «Енеїду» Котляревського.**

Савка

- 1. Савка — компаньйон Калитки, змучений бідністю селянин, який живе у боргах і не знає, як існувати далі.**
- 2. Доведений до відчаю, він згоден продати дияволу власну душу. Він навіть ходив на Івана Купала на роздоріжжя кликати Гната Безп'ятого!**
- 3. Його мораль - «з грішми, сказано ж, і чорт не брат».**
- 4. Здатний брати участь у нечесних справах, махінаціях.**
- 5. Під час поділу грошей і Калитка, і Савка готові вбити один одного.**
- 6. У кінці п'єси Савка кається. І його покаяння — це справжнє покаяння людини-християнина.**

Проблема влади грошей — наскрізна і «вічна» у світовому мистецтві:

Психологічний тип людини, одержимої жадобою до збагачення, давно відомий у літературі — Скупий лицар у О. Пушкіна, Плюшкін у М. Гоголя, Гобсек — в О. де Бальзака, Гарпагон — у Мольєра.

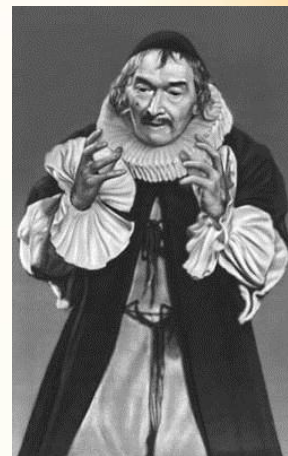
**Скупий лицар у
О. Пушкіна**

**Плюшкін у
М. Гоголя**

**Гобсек — в
Оноре де Бальзака**

**Гарпагон —
у Мольєра**

Проблема влади грошей у

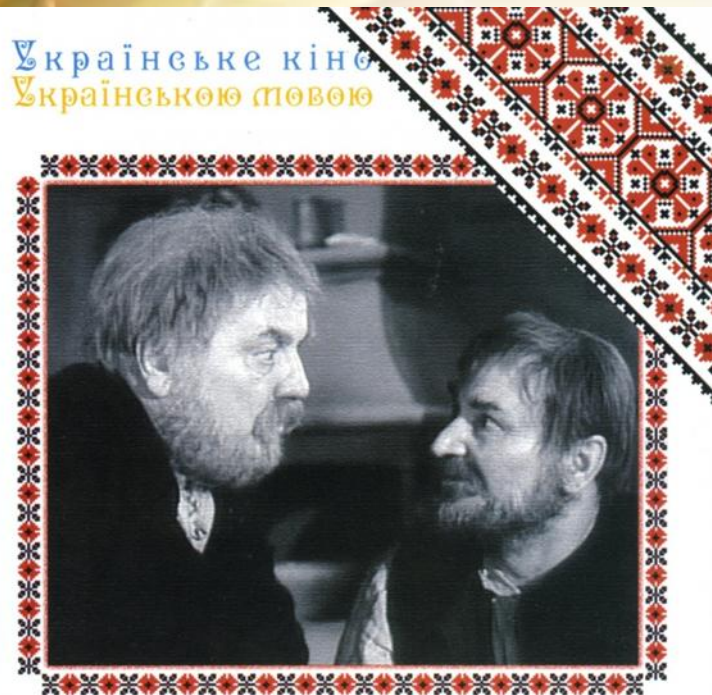
І. Карпенка-Карого:

Та якщо названі письменники лише роблять припущення про те, що призвело їхніх героїв до певного психологічного стану, абсурдності дій, то І. Карпенко-Карий розкриває проблему детально. У п'єсі основною є інша, прихована за зовнішньою, сюжетна лінія — показ морального звиродніння людини. Адже Калитка, по суті, — простий чоловік, який любить землю, невсипущо працює на ній, є поміркованим щодо матеріальних потреб. Та потяг до надмірного збагачення руйнує душу людини. Ми сміємося, читаючи п'єсу. **Але це «сміх крізь сльози».**

Трагікомедія «Сто тисяч» у постановці Київського Театру на Подолі:

Кінофільм «Сто тисяч»

Режисери: Віктор Іванов, Гнат Юра

Оператор: Сурен Шахбазян

Композитор: Всеволод

Рождественський

Художник: Максим Липкін

Виробництво: Київська кіностудія

Рік: 1958

Актори: Валентина Івашова,

Дмитро Мілютенко, Микола

Панасьєв, Гнат Юра, Іван

Маркевич, Варвара Чайка, Петро

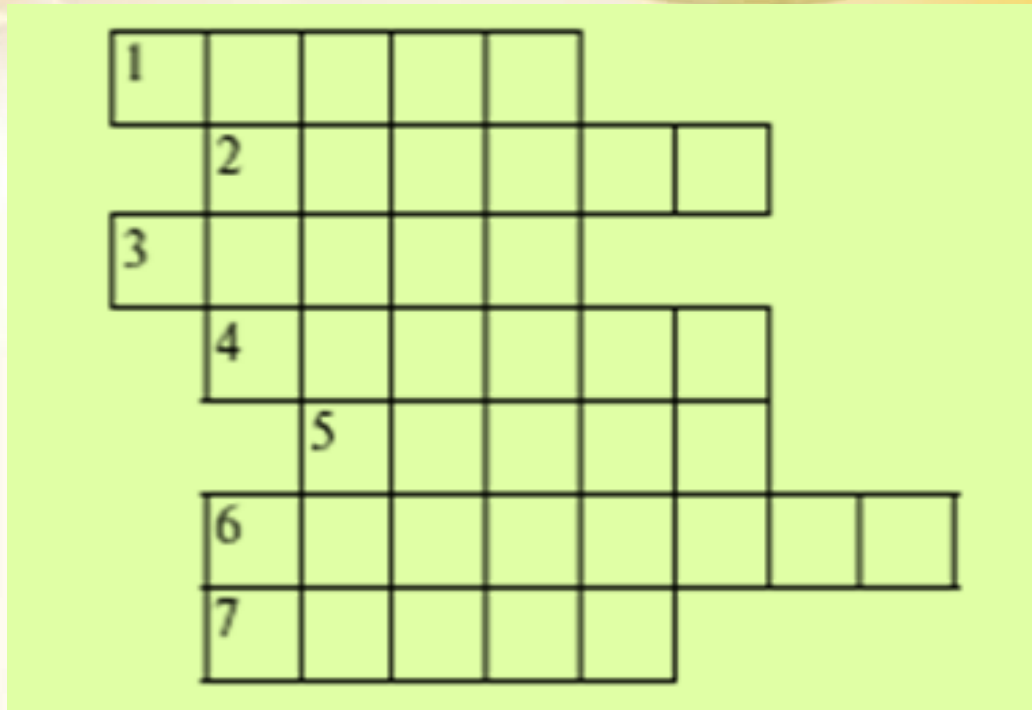
Бондарчук, Георгій Бабенко, Борис

Лук'янов.

Кінофільм «Сто тисяч»

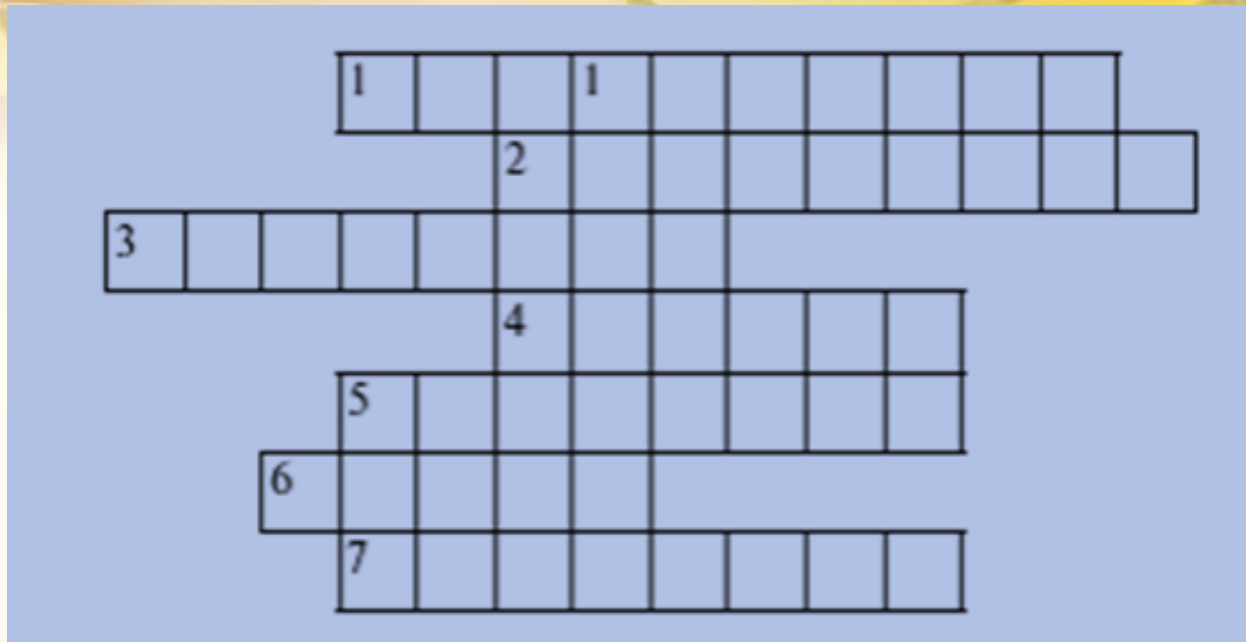
Кросворд №1

По вертикалі: 1. Ім'я дружини Герасима Калитки. (Параска)

По горизонталі: 1. Хто з героїв полюбляв повторювати фразу: «Опит — Велике діло!»? (Копач) 2. Назва твору, який є свого роду продовженням твору п'єси «Сто тисяч» І. Карпенко-Карий? («Хазяїн») 3. Ім'я сестри письменника. (Марія) 4. Прийом, за допомогою якого автор висміює вади Герасима Калитки. (Сатира) 5. «Буде здоров'я, будуть і гроші», — таку думку висловив... (Савка) 6. Риса характеру головного героя твору. (Скупість) 7. Що отримав Герасим Калитка від Невідомого замість грошей? (Папір)

Кросворд №2

По вертикалі: 1. Жанр твору І. Карпенка-Карого «Сто тисяч». (Комедія)

По горизонталі: 1. Чию землю хотів купити Герасим Калитка? (Смоквинова)

2. Справжнє прізвище І. Карпенка-Карого. (Тобілевич) 3. Кому з героїв твору належать слова: «Я обманю хоч кого, мене чорта лисого обманить хто»? (Герасиму) 4. Багатій не дав дружині, на її прохання, коней, щоб поїхати до... (церкви). 5. Скільки років Копач шукав скарб? (Тридцять) 6. Початкова назва твору «Сто тисяч». («Гроші») 7. Обіцянку головний герой твору називав... (цяцяркою).

Тестові завдання:

1. Перша видатна українська трупа була заснована:

а) 1885 року М. Кропивницьким у Чернігові; б) 1895 року І. Карпенком-Карим у Бобринці; в) 1883 року М. Старицьким у Києві.

2. До театру "корифеїв" входили:

а) Щепкін, Соленик, Станіславський; б) Садовський, Саксаганський, Заньковецька; в) Лисенко, Гулак-Артемовський, Франко.

3. Родина Тобілевичів дала Україні:

а) одного визначного діяча культури; б) трьох видатних артистів; в) чотирьох видатних митців.

4.1. Карпенко-Карий написав:

а) 18 п'єс і один роман; б) 18 п'єс; в) збірку віршів, 18 п'єс і кілька оповідань.

5. Найвідоміші твори І. Карпенка-Карого, які й донині не сходять із театральних сцен:

а) "Сто тисяч", "Хазяїн", "Суєта"; б) "Батькова казка", "Понад Дніпром", "Чумаки"; в) "Паливода XVIII століття", "Гандзя", "Розумний і дурень".

6. За національністю Невідомий:

а) українець; б) таджик; в) єврей.

7. Скільки десятин землі мав Калитка:

а) п'ятдесят ; б) двісті; в) сто.

8. Чим помічав Калитка фальшиві гроші?

а) помічав олівцем ; б) складав їх в окрему скриньку; в) надривав край.

9. За що Герасим дорікав Климу зранку?

Бо той:

а) проспав ; б) не нагодував увечері худобу; в) вже зранку їсть хліб, який взяв без дозволу.

10. Замість фальшивих грошей Герасим із Савкою отримали від Невідомого:

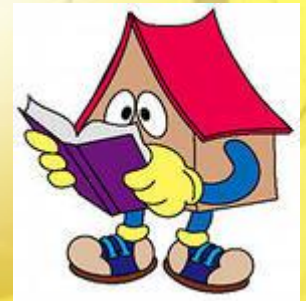
а) газети ; б) якийсь непотріб; в) чистий папір.

11. Яку думку висловив Савка, коли трапився обман із грошима?

а) "Що з воза впало, то пропало" ; б) "Купив би й село, та грошей голо"; в) "На хороший товар багато покупців".

12. Завдяки кому Герасим Никодимович залишився живим?

а) Романові; б) Бонавентурі; в) Жолудю.

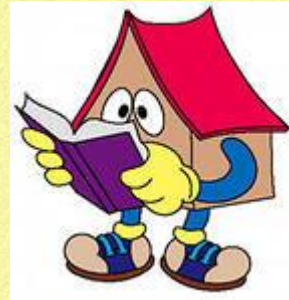

Літературна вікторина

Підтвердіть або спростуйте думку: так-ні

- 1. І. Карпенко-Карий народився на Сумщині.**
- 2. На одинадцятomu році життя майбутній драматург почав учитись у Бобринецькій повітовій школі.**
- 3. Коли Іванові було чотирнадцять років, батько влаштував його працювати секретарем у повітовому суді.**
- 4. Під наглядом поліції Іван Карпович перебував, коли жив у Бобринцях.**
- 5. І. Карпенко-Карий написав 18 п'єс.**
- 6. У своїх творах Іван Карпович виявляє глибоке співчуття до трудящих, показує їх ненависть до хижаків-капіталістів.**

7. Писати І. Карпенко-Карий почав ще у Бобринцях, навчаючись в університеті.

8. Перша назва комедії «Сто тисяч» — «Гроші».

9. Гроші — улюблена тема розмов Герасима Калитки.

10. Роль Герасима Калитки прекрасно виконав Панас Саксаганський, рідний брат письменника.

11. «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого належать до реалістичної соціально-побутової драми.

12. В Єлисаветграді Тобілевич розпочав нелегальну політичну діяльність.